

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКИ І МИТНОЇ СПРАВИ»

УДК 336.24(477)

Біленко О.В.

канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

МИТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: ЗМІСТ І РЕАЛІЗАЦІЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Світові та регіональні інтеграційні процеси передбачають лібералізацію міжнародної торгівлі, зниження торгових бар'єрів між країнами, тобто проявляються перш за все в митній сфері, під час реалізації державами митної політики. Участь України у глобальних світових процесах, а також обраний курс на інтеграцію з Європейським Союзом потребує цілісної та ефективної митної політики як інструменту реалізації власних національних економічних інтересів у зовнішньоекономічній діяльності.

В науковій літературі існують різні підходи щодо визначення поняття митної політики, її змісту, цілей та факторів. Загалом можна стверджувати, що митна політика держави є системою політичних, економічних, правових та організаційних заходів держави, що реалізуються у сфері митного регулювання, спрямованих на захист внутрішньо- і зовнішньоекономічних національних інтересів відповідно до цілей і завдань політико-економічних пріоритетів розвитку країни.

Основними формами реалізації митної політики держави, залежно від масштабів її втручання в зовнішньоторговельну діяльність є протекціонізм та фритредерство. Протекціонізм переслідує мету захистити національне господарство від іноземної конкуренції шляхом підвищення імпорتنих мит, обмежень і заборон стосовно ввезення деяких товарів [1, с.307]. У сучасному розумінні фритредерство (вільна торгівля) характеризується відсутністю або мінімальним втручанням держави у зовнішню торгівлю, коли експортно-імпортні операції здійснюються в обсягах і за цінами вільного ринку, що склалися на основі співвідношення попиту і пропозиції [1, с.444]. Політика вільної торгівлі передбачає скасування мита і кількісних обмежень на експорт та імпорт товарів.

Виконання державою своїх функцій в рамках реалізації митної політики здійснюється засобами митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також встановленням митних правил і процедур.

Засоби митно-тарифного регулювання за своїм характером впливу є економічними і передбачають застосування імпортного та експортного митного тарифу, який виконує захисну та фіскальну функції. Засоби

нетарифного регулювання мають адміністративний характер і передбачають встановлення державою ліцензування, квотування, а також технічних бар'єрів щодо експортованих та імпортованих товарів.

Зміст і механізми реалізації митної політики детерміновані певними об'єктивними факторами, які формуються на загальносвітовому та державному рівнях. До загальносвітових факторів, що визначають умови розвитку світового господарства, належить глобалізація. Регіональна економічна й політична інтеграція визначає умови формування стратегій економічного розвитку країн та належить до факторів державного рівня. Тому на формування і реалізацію національної митної політики справляє безпосередній вплив участь країни в міжнародних договорах та членство в міжнародних організаціях, таких як Світова організація торгівлі, Європейський Союз.

Отже, на митну політику справляють як прямий, так і опосередкований вплив зовнішні і внутрішні економічні й політичні чинники, а також заходи, які провадить держава в інших сферах суспільного життя. Водночас, митна політика є інструментом впливу та визначає основні завдання розвитку економіки в частині зовнішньоекономічних зв'язків, забезпечує замученість країни до світових інтеграційних процесів.

Формування і реалізація державної митної політики є складним процесом, який вимагає застосування різних стратегій і технологій, урахування комплексного характеру її впливу на економічні процеси в державі, складного впливу процесів, що відбуваються в міжнародній економіці, а також необхідності визначення певного змісту митної політики з точки зору вибору пропорцій між протекціонізмом і фритредерством.

Вітчизняні науковці зазначають, що найбільш оптимальною моделлю взаємовідносин України зі світовим економічним простором є політика помірного протекціонізму: рух у напрямі політики «вільної торгівлі» з точковим використанням інструментарію протекціонізму [2].

Протекціоністська політика має бути спрямована, перш за все, на відродження української промисловості на новому інноваційному підґрунті (неоіндустріалізацію). При цьому ефективна система протекціонізму не надає монополію місцевим виробникам та підприємцям, а стимулює заміну зовнішньої конкуренції внутрішньою. Без промислового прогресу наша держава не досягне успіхів в економічному, соціальному, інтелектуальному та політичному розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Митна енциклопедія : в 2 т. / редкол. : І. Г. Бережнюк та ін. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. Т. 2. 536 с.

2. Пашко П.В., Пісной П. Я. Митна політика та митна безпека України. Фінанси України. 2009. № 1. С. 74–79.